

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ
ОСВІТИ У ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

вул. Ювілейна, 62, м. Краматорськ, 84331, <http://nmcdon.org.ua/>, e-mail: nmcpodon@meta.ua, код ЄДРПОУ 33577362

Від 04.05.2026 р. № 146

На № _____ від _____

Керівнику ЗПО
Донецької області

Про проведення заходів з нагоди
відзначення 65-річчя заснування
Національної премії України
імені Тараса Шевченка

Шановні керівники!

20 травня 2026 року виповнюється 65 років від дня заснування Національної премії України імені Тараса Шевченка – найвищої державної нагороди України в галузі культури і мистецтва. Враховуючи роль Національної премії України імені Тараса Шевченка у розвитку літератури і мистецтва, публіцистики і журналістики, формуванні культурної спадщини України – невід’ємної та самобутньої складової європейського і світового культурного надбання, утвердженні української національної та громадянської ідентичності як складової забезпечення національної безпеки України, у зв'язку із 65-річчям від заснування Національної премії, видано Указ Президента України від 26.07.2025 р. № 552/2025 «Про заходи до 65-річчя від заснування Національної премії України імені Тараса Шевченка» (<https://surl.li/kipzau>), розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 грудня 2025 р. № 1378-р «Про затвердження плану заходів з підготовки та відзначення 65-річчя заснування Національної премії України імені Тараса Шевченка» (<https://surl.lt/nicdhf>).

На виконання листа директорату професійної освіти МОНУ № 5/14-26 від 02.01.2026 р. «Про проведення заходів з підготовки та відзначення 65-річчя заснування Національної премії України імені Тараса Шевченка», НМЦ ПТО у Донецькій області рекомендує відзначити дану ювілейну дату в закладах професійної освіти області і надає методичні рекомендації щодо організації і проведення заходів з безумовним урахуванням і дотриманням всіх вимог законодавства щодо воєнного стану.

Шевченківською премією відзначають творців за найвидатніші твори літератури і мистецтва, публіцистики і журналістики, які є вершинним духовним надбанням українського народу, утверджують високі гуманістичні

ідеали, збагачують історичну пам'ять народу, його національну свідомість і самобутність, спрямовані на державотворення і демократизацію українського суспільства.

Рекомендуємо вам залучити до відзначення 65-річного ювілею заснування Національної премії України імені Тараса Шевченка педагогічних працівників різних категорій: викладачів гуманітарних дисциплін, викладачів історії, технологій, педагогів художнього напрямку, класних керівників та майстрів виробничого навчання.

Для підготовки, організації і проведення заходів рекомендуємо вам перш за все звернутися до офіційного сайту Комітету Національної премії України імені Тараса Шевченка та ознайомитися із розміщеними там матеріалами (<https://surl.lt/nicdhf>), конкретно про 65-річчя за посиланням: (<https://surl.li/shckac>). Історична довідка щодо організації і діяльності від самого початку і донині Комітету Національної премії України імені Тараса Шевченка знаходиться за посиланням: (<https://surl.li/shckac>), а також можна ознайомитись тут: (<https://surl.li/rqgtbi>).

Перші Дипломи та Почесні знаки лауреатів (викарбувані із золота) 9 березня 1962 року отримали Павло Тичина (за «Вибрані твори» у трьох томах) й Олесь Гончар (за роман «Людина і зброя») в галузі літератури, Платон Майборода (за «Вибрані пісні» – «Пісня про рушник», «Київський вальс» та ін.) в галузі музики.

Щорічно до Шевченківських днів приурочене оголошення лауреатів Національної премії України імені Тараса Шевченка. Про вручення Премії Президентом України в 2026 році можна ознайомитися за посиланням: (<https://surl.li/rackma>). Переможців визначили у кількох номінаціях. Зокрема в літературі – Юрій Щербак – за книгу підсумків та пророцтв «Мертва пам'ять. Голоси і крики». Головна думка цього роману – народ, що втрачає історичну пам'ять, приречений на зникнення... Повний перелік лауреатів оприлюднив Комітет премії на своєму офіційному сайті (<https://knpu.gov.ua/laureati-2026/>).

З метою формування в учнівської молоді цілісного уявлення про значення Національної премії України імені Тараса Шевченка як вагомого чинника розвитку української культури та духовності; поглиблення знань студентів про історію та значення Національної премії України імені Тараса Шевченка як найвищої державної відзнаки у сфері літератури, культури; формування ціннісного ставлення до культурної спадщини; стимулювання творчої діяльності студентів; формування ключових та предметних компетентностей; інтеграції літератури, історії, мистецтва з акцентом на національних цінностях пропонуємо вам забезпечити умови для організації та проведення тематичних заходів: фестивалів, майстер-класів, лекцій, читань, літературних вечорів, вистав та концертних програм, засідань за круглим столом, науково-практичних конференцій, семінарів, вікторин тощо, присвячених 65-річчю заснування Національної премії України імені Тараса Шевченка.

Враховуючи безпекову ситуацію в регіоні та специфіку дистанційного/змішаного навчання, з метою належної організації тематичних

заходів у закладах професійної освіти Донеччини, Навчально-методичний центр пропонує використовувати комбіновані формати, зокрема:

- радіогазета або урочиста лінійка «Голос українського генія»; інтерактивна лекція-презентація «Від 1961 до сьогодні: як змінювалася головна премія країни», «Мистецтво як зброя»;

- кінозал – перегляд фрагментів фільмів-лауреатів (наприклад, програмовий «Тіні забутих предків» С. Параджанова або сучасних документальних стрічок);

- віртуальні виставки «Лауреати премії – гордість України»; пости у соцмережах про лауреатів-земляків «Шевченківський олімп Донеччини»;

- розбір, аналіз робіт лауреатів останніх років;

- «Емоційне лото» – вгадати кому належать цитати окремо від їх авторів (персонажів), запитайте, яка з цитат найбільше відгукується в їхньому серці сьогодні;

- літературний марафон: читання поезії (уривків з прози) лауреатів різних років;

- мініпроект «Шевченківські лауреати – гордість Донеччини», «Мій улюблений лауреат Шевченківської премії», «Лауреати Шевченківської премії: голос епохи»;

- конкурс есе, наприклад: «Сила слова: від Стуса до сучасності» або «Моя Шевченківська премія: кому б і за що я вручив її сьогодні?»;

- творча майстерня: створення ілюстрацій до літературних творів лауреатів, мультимедійних презентацій, цифрових інтерактивних плакатів, постерів або колажів до 65-річчя Національної премії тощо (зверніть увагу на офіційний бренд кольорів Премії – лаконічний шрифт, глибокий синій та золотий кольори).

НМЦ ПТО у Донецькій області наголошує і пропонує вам акцентувати увагу студентів на регіональному аспекті – на лауреатах, чиє життя чи творчість пов'язані з Донеччиною, підкреслюючи, що наш край багатий на «шевченківців» – це руйнує стереотипи про суто промисловий регіон. Це:

- **Володимир Сосюра** за збірку «Ластівки на сонці» (1963 р.). Текст однойменного вірша та інших творів з доробку поета доступний на порталі Osvita.ua. та Велика збірка поезій на UkrLib.

- **Василь Стус** за збірку «Дорога болю» (помертньо 1991 р.): Електронна версія віршів, що увійшли до цієї знакової книги, розміщена у цифровій бібліотеці Чтиво.

Зверніть увагу на проєкт «Стус-Центр»: Тут зібрано не лише тексти, а й унікальні [аудіозаписи](#), де поет сам читає власні вірші.

- **Іван Дзюба** за працю «Інтернаціоналізм чи русифікація?» (1991 р.): Його найвідоміша робота, за яку він став лауреатом Шевченківської премії у галузі публіцистики. Текст доступний в онлайн-бібліотеці litopys.org.ua. Додатково: Івана Дзюбу удостоєно звання Герой України у 2001 році.

- **Анатолій Солов'яненко** – мистецька спадщина (1997 р.): Оскільки це оперний співак, найкраще знайомитися з його творчістю через аудіовізуальні архіви. Його виступи (зокрема арії з опер та українські народні пісні) зібрані на [офіційному YouTube-каналі](#), присвяченому його пам'яті.

- За бажанням, як спадкоємця, також можна згадати і його сина **Анатолія Анатолійовича Солов'яненка**, оперного режисера, головного режисера Національної опери України, який став лауреатом премії у 2011 році за постановку опери «Норма».

Сучасний контекст Донеччини (війна та пам'ять)

- **Тамара Горіха Зерня** (Тамара Анатоліївна Дуда) за роман «Доця»: Переможець премії «Книга року ВВС-2019» та Шевченківської премії (2022 р.). Уривок та можливість придбати легальну електронну копію є на сайті видавництва [Білка](#). Цікавий факт: Книга написана на основі реальних подій початку окупації Донецька у 2014 році.

- **Мстислав Чернов** за документальну стрічку «**20 днів у Маріуполі**» (2024 р.) у номінації «Публіцистика та журналістика»: Перший український фільм, що отримав «Оскар». Стрічка доступна для офіційного перегляду на платформах [Sweet.tv](#), [Megogo](#) та [Takflix](#). Це надпотужний інструмент для розуміння трагедії Маріуполя через об'єктив документаліста.

Довідково: у 2024 році Мстислав Чернов став лауреатом премії «Оскар» та BAFTA за документальний фільм «20 днів у Маріуполі».

У лютому 2026 року, Мстислав Чернов був відзначений премією Гільдії режисерів Америки (DGA) за документальну стрічку «2000 метрів до Андріївки».

Для полегшення в підготовці матеріалів пропонуємо вам коротку характеристику творчих доробок митців Донеччини, нагороджених Шевченківською премією:

Володимир Сосюра – збірка «**Ластівки на сонці**». Це зріла лірика поета, сповнена світла, любові до рідного краю та глибоких роздумів про життя. Попри тогочасну цензуру, Сосюра майстерно передає красу донецького степу та щирі людські почуття. Збірка демонструє «світлу» сторону українського ліризму та підкреслює глибоке коріння поета в індустріальному, але водночас мальовничому Донбасі. «Як не любить той край, де вперше ти побачив сонце і росу... де рідним став тобі і дим, і шум заводський, і гул гудків.»

Василь Стус – збірка «**Дорога болю**». Вершина творчості Стуса, де біль за долю України переплітається з незламністю духу. Це поезія «граничного стану», написана людиною, яка обрала шлях правди попри загрозу смерті. Твір став символом моральної перемоги над радянською репресивною системою та маніфестом внутрішньої свободи, незламності духу перед обличчям випробувань.

Іван Дзюба – «**Інтернаціоналізм чи русифікація?**» Потужна аналітична праця, у якій автор на основі ленінських документів довів, що радянська влада проводить політику знищення української мови та культури під виглядом «дружби народів». Ця книга стала «біблією» шістдесятників, розвіявши міфи про рівність у СРСР та давши інтелектуальну зброю для захисту національної ідентичності. «Нація живе доти, доки живе її мова. Відібрати мову – означає відібрати пам'ять і майбутнє.» Іван Дзюба наголошував, що культура – це не декорація, а фундамент виживання народу.

Анатолій Солов'яненко – Творча спадщина – оперний спів. Його голос – «золотий тенор» – став візитівкою України на світових сценах (Ла Скала, Метрополітен-опера). Він поєднував світову класику (Верді, Пучіні) з популяризацією української пісні. Солов'яненко довів, що українська музична культура є невід'ємною і рівноправною частиною світового класичного мистецтва. В одному з інтерв'ю Солов'яненко сказав: «Мистецтво – це не тільки техніка, це душа. Якщо ти не любиш свій народ, ти ніколи не заспіваєш його пісню так, щоб світ заплакав.», – і це підкреслює, що світове визнання тенора завжди спиралося на його національне коріння.

Сучасна Донеччина в творчості лауреатів

Тамара Горіха Зерня (Тамара Анатоліївна Дуда) – роман «Доця». Події розгортаються у 2014 році в Донецьку. Головна героїня проходить шлях від звичайної бізнес-вумен до волонтерки, яка ризикує життям. Це історія про те, як війна змінює пріоритети та гартує волю. Книга дає змогу відчувати атмосферу початку окупації та показує спротив донеччан, про який часто забувають у великих новинах. Цитата з роману: «Ми думали, що це наше місто. Ми думали, що ми тут господарі. А виявилось, що місто – це не будинки, це люди, які готові за нього битися.», відображає головну трансформацію героїні та всього українського Донецька у 2014 році.

Мстислав Чернов – фільм «20 днів у Маріуполі». Безпосередня хроніка перших тижнів повномасштабного вторгнення. Команда журналістів залишається в обложеному місті, щоб зафіксувати воєнні злочини агресора та трагедію мирних мешканців. Це не просто кіно, а юридичний доказ та документ епохи. Фільм вчить медіаграмотності, критичному мисленню та розумінню ціни свободи. Цитата із фільму: «Мій мозок відчайдушно хоче все це забути. Але камера не дасть цього зробити. Світ має бачити, як помирає місто.», пояснює місію документаліста як свідка історії, чия робота стає щитом проти забуття та брехні.

Ці дві сучасні роботи, що стали лауреатами найпочеснішої премії, вже увійшли в історію. Адже вони не просто отримали Шевченківську премію – вони стали документами епохи, що зафіксували трагедію та спротив Донеччини. Для студентів закладів професійної освіти ці роботи є містком між історією та їхнім власним життєвим досвідом.

Дані твори є ідеологічними стовпами для відзначення 65-річчя Премії в нашому регіоні. Використання цих матеріалів дозволяє відійти від сухої біографії Тараса Шевченка і показати, що його дух – «Борітеся – поборете!» – живе в роботах сучасних лауреатів, які пишуть і знімають про нас і для нас.

Нам є чим пишатися. Нам є ким пишатись. І Шевченківська премія доводить це. Акцентуйте увагу на тому, що визнання цих творів на рівні Національної премії – це знак того, що біль Донеччини почутий і закарбований в історії назавжди.

Сподіваємося, що запропоновані НМЦ ПТО у Донецькій області матеріали створять цілісну картину творчих доробок лауреатів Донеччини: від ліричного захоплення краєм до героїчного захисту його свободи. Успіхів вам у підготовці і відзначенні 65-річчя найпрестижнішої премії України!

Такі уроки, заходи – це не просто про літературу, мистецтво чи історію, бо історія тут – не сухі дати, а живі люди з неймовірною силою волі, це про формування нашого внутрішнього «хребта». Коли молодь бачить, що Донеччина дала Україні таких титанів, як Стус чи Дзюба, і продовжує народжувати героїв сьогодні – це найкраще щеплення проти будь-якої пропаганди. Підкресліть, що зараз мистецтво стає важливим засобом психологічної підтримки, допомагає суспільству проживати досвід війни.

Важливо: При проведенні заходів обов'язково враховуйте психоемоційний стан здобувачів освіти. Обирайте твори, що надихають на стійкість та віру в перемогу, акцентуючи на тому, що культура — це також наша зброя.

Відзначення 65-річчя Національної премії України імені Тараса Шевченка вим є важливою складовою освітнього процесу, спрямованого на виховання духовно багатой, національно свідомой молоді. Системний та творчий підхід до організації заходів сприятиме утвердженню цінностей української культури як основи національної стійкості і єдності та формуванню культурно свідомой, національно відповідальної особистості, й примножувати надбання українського народу.

Інформацію про проведені заходи рекомендуємо широко висвітлювати у засобах масової інформації, на сторінках сайтів, facebook-сторінках ваших закладів та на веб-сторінці загальнодоступної групи «Професійна освіта Донеччини», інших соціальних мереж. Просимо вас **до 25 травня 2026 року** надіслати на електронну адресу профільного методиста Тетяни Васюхно gumanitarydnpto@ukr.net інформацію про проведені заходи для узагальнення по області, додавши промовисті якісні 2-3 фотографії заходів і посилання на запис відеоролику на YouTube-каналі (за наявності).

У разі виникнення питань щодо організації і проведення заходів з відзначення 65-річчя Національної премії України імені Тараса Шевченка, звертайтеся до профільного методиста кабінету загальноосвітньої підготовки НМЦ ПТО у Донецькій області Васюхно Т. І.

Нехай ваші заходи пройдуть на високому рівні та знайдуть відгук у серцях молодого покоління. Бажаємо вам натхнення та вдячних очей ваших студентів. Разом до перемоги на всіх фронтах!

З повагою
директор

Едуард ГОНЧАРОВ

Вик.: Васюхно Тетяна Іванівна
Тел.: 0965757336, 0506147451